

'BORSELE: EVENWICHTIG EN AMBITIEUS'

VOORWOORD

Op 15 mei 2014 presenteerden wij aan de gemeenteraad ons collegeprogramma 2014-2018 'Borsele: evenwichtig en ambitieus'. In 2015 maakten we een eerste tussenbalans op. Met de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 in aantocht blikken we terug op ons collegeprogramma. We zijn trots op alle resultaten die we samen met inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) partners en ambtenaren hebben bereikt.

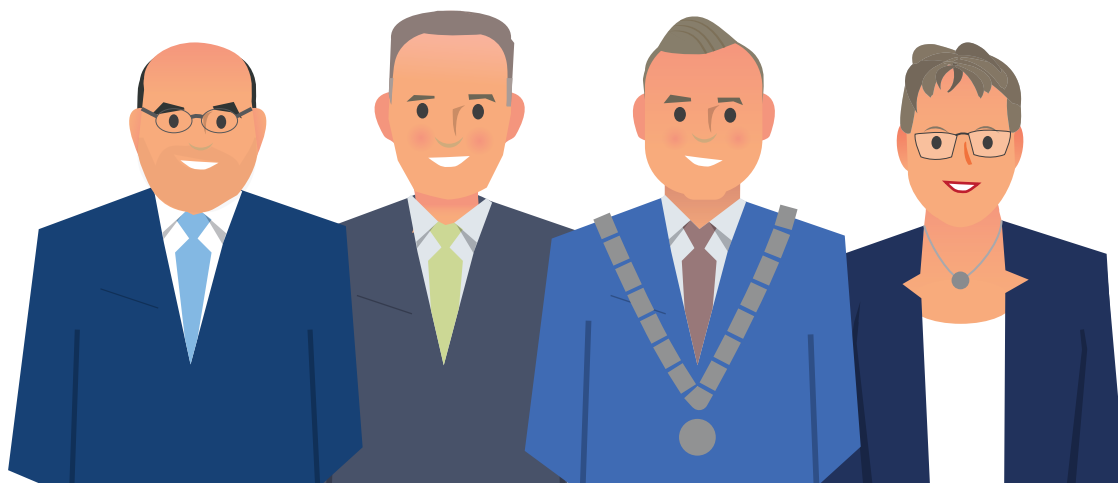
Dit jaar delen we de evaluatie voor het eerst ook via een zogenaamde infographic. Hierin ziet u in één oogopslag de belangrijkste resultaten uit deze terugblik. Een uitgebreidere beschrijving van onze evaluatie leest u in deze rapportage.

College van burgemeester en wethouders van Borsele,

Burgemeester Gerben Dijksterhuis

Wethouder Conny Miermans, Wethouder Ad Schenk en Wethouder Kees Weststrate

Heinkensand, januari 2018

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
Inleiding	5
1 Bestuur	6
2 Veiligheid	8
3 Verkeer en openbare ruimte	9
4 Lokale economie	10
5 Onderwijs	12
6 Cultuur, recreatie en sport	14
7 Werk en inkomen	16
8 Welzijn en zorg	18
9 Milieu	20
10 Bouwen aan ruimte	22
11 Algemene dekkingsmiddelen	26

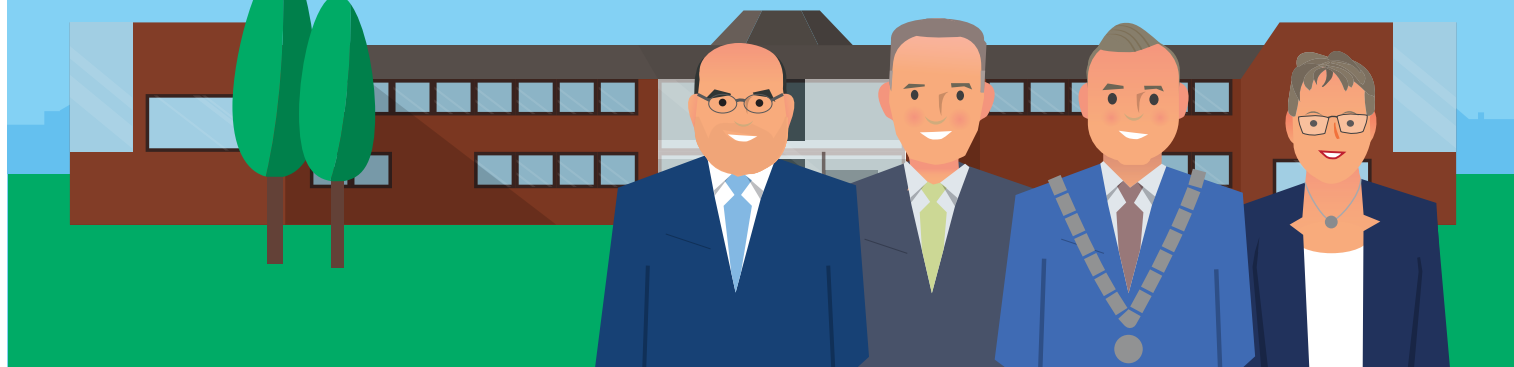
INLEIDING

De afgelopen vier jaar hebben we samen met inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) partners en ambtenaren gewerkt aan het realiseren van onze ambities. We zijn trots op alle resultaten die we gezamenlijk hebben bereikt.

De volgende tien ambities beschreven we in ons collegeprogramma:

- Verbindend en daadkrachtig besturen samen met inwoners, het bedrijfsleven en maatschappelijke partners.
- Integrale aanpak op alle beleidsterreinen met de partners, ondersteund door een organisatie die daarop is ingesteld met aandacht voor innovatie.
- Dienstverlening wordt aan de huidige eisen en wensen aangepast.
- Behoud van zelfstandigheid van de gemeente, in samenhang met samenwerkingen, ten behoeve van kwaliteit en kostenbeheersing.
- Samen met inwoners in een open planproces inzetten op vitale kernen, goede voorzieningen, kwaliteit voorop.
- Aanpak van de toeristische mogelijkheden in het groene hart en in relatie Borsele-Westerschelde.
- Sociaal beleid dat eigen kracht stimuleert en een vangnet biedt voor wie het nodig heeft.
- Voorkomen en aanpakken verpaupering in en rond de kernen via Dorpsvernieuwing.
- Actief meedenken met ontwikkelingen van ondernemers.
- Gezond financieel beleid door een sluitende meerjarenbegroting, met als uitgangspunt geen lastenverzwaring voor de burger bovenop de inflatiecorrectie.

In deze evaluatie leest u een uitgebreide greep uit de belangrijkste resultaten op het gebied van Bestuur, Veiligheid, Verkeer & openbare ruimte, Lokale economie, Onderwijs, Cultuur, recreatie & sport, Werk & inkomen, Welzijn & zorg, Milieu, Bouwen aan ruimte en Algemene Dekkingsmiddelen. We hanteren in deze evaluatie de indeling van programma's zoals deze was bij het opstellen van het collegeprogramma.

Onze ambitie voor de afgelopen vier jaar was om zoveel mogelijk bottom-up te werk te gaan en te bouwen aan duurzame relaties met inwoners, instellingen en bedrijven. Bestuurlijke integriteit was hierbij een voorwaarde. We stimuleerden initiatieven vanuit de samenleving en stemden ons beleid daar op af.

Dienstverleningsvisie

De gemeente is de poort tot de publieke dienstverlening. In onze dienstverleningsvisie staat dan ook dat wij inwonergericht werken door:

- kwalitatief goede producten te leveren vanuit de behoefte van de inwoner;
- open en duidelijk te zijn in de samenwerking met elkaar en met anderen;
- te doen wat is beloofd: afspraak is afspraak;
- de besluitvorming voor iedereen zichtbaar en helder te maken;
- bedrijfsmatig en resultaatgericht te werken;
- constant te werken aan verbetering van dienstverlening ten behoeve van de inwoner;
- te investeren in een dienstverlenende houding en grondhouding van medewerkers.

De afgelopen jaren hebben we ingezet op een dienstverlening waarbij de burger centraal staat. Hiervoor pakten we onder andere het optimaliseren van werkprocessen aan. En het digitaal aanvragen van producten of diensten. We benchmarken tweejaarlijks onze prestaties op het gebied van dienstverlening.

Optimaliseren werkprocessen

Vanuit de nieuwe dienstverleningsvisie hebben we verschillende onderwerpen opgepakt. In 2015 zijn we gestart met de optimalisatie van de werkprocessen. Het WABO-proces was het eerste project. Het verguningsproces brachten we gedigitaliseerd terug van

gemiddeld zes naar vier weken. Wettelijk staan hiervoor acht weken. Binnen het proces 'meldingen openbare ruimte' hebben we de administratieve lasten aanzienlijk gereduceerd door toepassing van kanaalsturing en digitalisering. In 2017 zetten we de kroon op dit werk door een digitale koppeling te realiseren tussen de webformulieren, de meldingen BuitenBeter en het werkbonnensysteem Simpel Simon. Hierdoor beperken we de administratieve stappen tot een minimum.

Communicatievisie

In 2016 gingen we ook aan de slag met een uitwerking van de communicatievisie. Realisatie van beeldschermcommunicatie op het gemeentehuis en de werkplaatsen is daarvan een zichtbaar resultaat. Daarnaast lanceerden we in juni 2017 de nieuwe toptaken website. Momenteel werken wij aan een heroriëntatie op onze huisstijl. We verwachten de nieuwe huisstijl begin 2018 te presenteren.

iBurgerzaken

Sinds 1 oktober 2016 werkt de afdeling Burgerzaken uitsluitend op afspraak. De wachttijden aan de balie beperken we hiermee tot een minimum. Via de applicatie iBurgerzaken is het sinds 2016 mogelijk om ook digitaal diverse producten van de afdeling Burgerzaken af te nemen. Op dit moment zijn dertien producten digitaal beschikbaar.

Digitalisering

Digitalisering kent ook in onze bedrijfsvoering een verdere optimalisatie. Via de applicatie MyCorsa zijn we in staat om ingaande en uitgaande correspondentie direct te digitaliseren en te archiveren.

Waar staat je gemeente?

In 2016 hielden we opnieuw de burgerpeiling 'waar staat

je gemeente'. Met een cijfer van 6,8 laat de benchmark een verbetering zien van de dienstverlening ten opzichte van 2014. We zitten op koers om onze doelstelling in 2018 - behoren tot de beste 10% van gebenchmarkte gemeenten - te realiseren.

Integriteit

In 2016 organiseerden we voor alle medewerkers de trainingen integriteit. In 2017 gaven we dit traject een vervolg met een online dilemmatraining en werkoverleggen. Deze werkwijze hebben we geëvalueerd en we hebben inmiddels vervolgcacties en specifieke aandachtspunten bepaald voor het komende jaar. Ook binnen het Sociaal Domein is integriteit en privacy een belangrijk item. De bescherming van de privacy van onze inwoners heeft steeds onze aandacht, zowel intern (met een ambtelijke werkgroep), als extern (Zeeuwse Leertuin Privacy).

Sociaal domein

Het registratie- en klantvolgsysteem Mens Centraal, dat we in 2015 hebben aangeschaft voor het Sociaal Domein (onderdeel jeugd), hebben we de afgelopen periode verder ontwikkeld. Op dit moment is het systeem klaar om aangesloten te worden op het landelijk Gemeentelijk Gegevens Knooppunt (GGK).

Programma B2030

De gemeenteraad heeft op 5 maart 2015 het Visiedocument vastgesteld. De uitwerking hiervan heeft zijn vervolg gekregen in het programma B2030 (Borsele in het jaar 2030). Dit programma heeft de ambitie om inwoners te begeleiden bij het opstellen van een toekomstvisie voor hun dorp. Ook willen we met het programma projecten faciliteren die de bewoners zelf bedenken en uitvoeren. Het gaat dan om projecten die zich richten op de directe leefomgeving en die toekomstgericht zijn (overheidsparticipatie). Het programma is een succes. In diverse dorpen zijn inwoners aan de slag gegaan met het opstellen van een dorpsvisie (Nisse en Ellewoutsdijk) en met concrete projecten (Hoedekenskerke, Ellewoutsdijk, Nieuwdorp, Nisse en Heinkenszand).

Samenwerking

Op het gebied van wonen, werken en recreëren werken we steeds nauwer samen. Er is sprake van vaste overlegstructuren op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau. Indien gewenst stellen we projectgroepen uit de verschillende gemeenten samen. Recent hebben de Bevelandse raden via het Platform de Bevelanden, in navolging van de Agenda Wonen, drie agenda's op het gebied van werken, recreatie en strategie vastgesteld.

Ook voor de Participatiewet en de Wet maatschappelijke ondersteuning werken we regionaal samen binnen de Oosterschelderegio. Voor de Jeugdwet werken we samen met de 13 Zeeuwse gemeenten. De afgelopen anderhalf jaar voerden de Zeeuwse gemeenten verkennende gesprekken over de mogelijkheden voor meer en andere samenwerking in het gehele Zeeuwse sociaal domein. Dit met respect voor de diversiteit die Zeeland kenmerkt. We hebben een gezamenlijke agenda opgesteld die we in het najaar van 2017 naar de gemeenteraden hebben gestuurd.

GR de Bevelanden

Op 1 januari 2015 is de Gemeenschappelijke Regeling De Bevelanden van start gegaan. De vijf deelnemende gemeenten – Borsele, Goes, Kapelle, Noord-Beveland en Reimerswaal – hebben diverse taakvelden onder de GR gebracht. Het gaat om ICT & Informatievoorziening, Personeel & Organisatie en Werk, Inkomen & Zorg.

Voor de GR Samenwerking De Bevelanden hebben we drie hoofddoelen geformuleerd:

1. Het optimaliseren van de kwaliteit van de te leveren producten en diensten.
2. Het reduceren van de kosten voor de te leveren producten en diensten.
3. Het bieden van continuïteit door het verminderen van de organisatorische kwetsbaarheid.

Het bestuur van de GR heeft afgesproken een evaluatie te houden over het functioneren van de samenwerkingsorganisatie in relatie tot de hoofddoelen. Deze evaluatie vond plaats in de periode mei - augustus 2017. Aan de hand van deze evaluatie worden momenteel actiepunten uitgewerkt.

RUD Zeeland

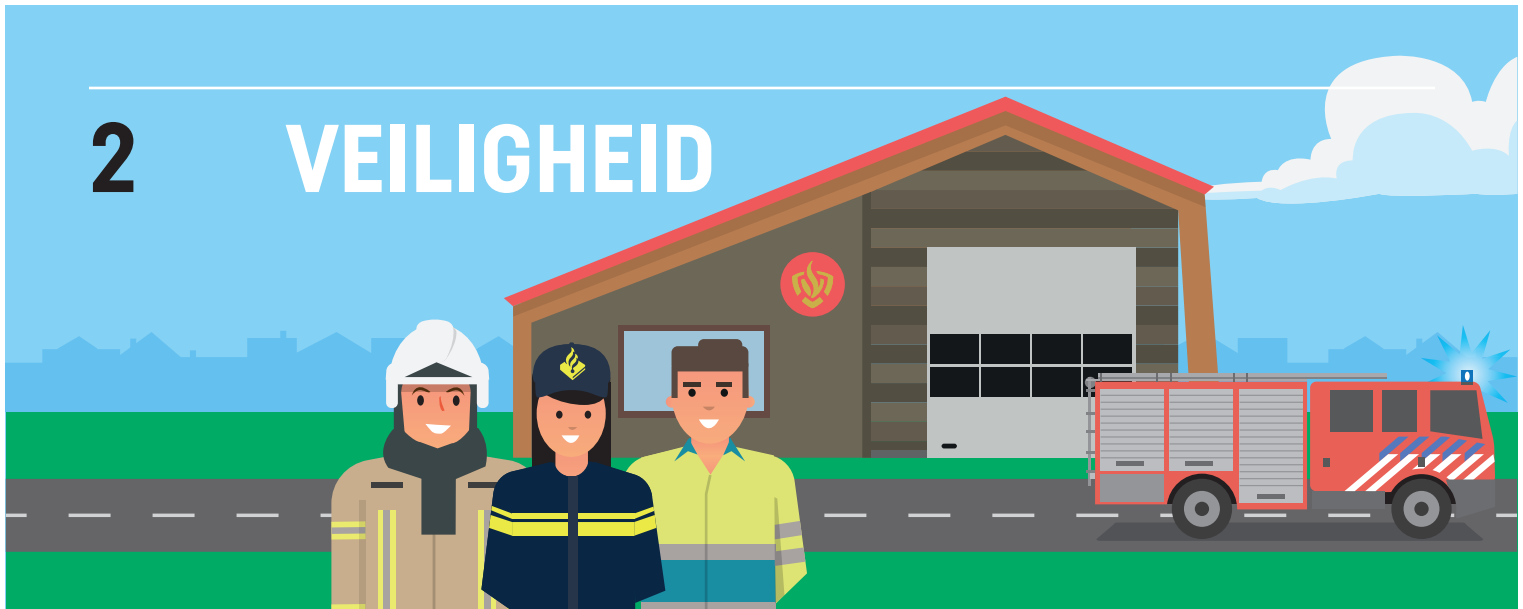
De Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland is op 1 januari 2014 van start gegaan. RUD Zeeland voert namens de gemeenten, de provincie en het waterschap de taken vergunningverlening, toezicht en handhaving uit ten aanzien van milieu en natuur in Zeeland.

Ruim 80 medewerkers van 13 gemeenten, waterschap en provincie hebben in korte tijd een nieuwe organisatie moeten vormgeven. Meteen al was sprake van noodzakelijke bezuinigingen. Die werden doorgevoerd op personeelskosten. In de volgende jaren is gewerkt naar een robuuste uitvoeringsdienst.

RUD Zeeland rapporteert periodiek aan de deelnemers. Jaarlijks wordt verslag gedaan. Knelpunten worden steeds meer opgelost. Zo is de productie (controles en vergunningen) toegenomen en is de benodigde extra capaciteit al deels ingevuld. In juni 2017 ontving RUD Zeeland na een externe audit het ISO 9001 certificaat. ISO 9001 is een kwaliteitsgarantie dat een organisatie goed functioneert.

2

VEILIGHEID

Onze ambitie de afgelopen vier jaar was het gevoel van veiligheid bij de burger te behouden en waar mogelijk te versterken. Hierbij spelen zowel objectieve als subjectieve factoren een rol. Fatsoen, respect hebben voor elkaar, normale omgangsvormen en een tolerante houding zijn de norm in onze gemeente.

Veiligheidsmonitor

In november 2016 heeft waarstaatjegemeente.nl onder 2.400 Borselse inwoners een benchmark uitgezet. Van de inwoners voelt 93% zich (meestal) veilig in de buurt. In 2017 namen we ook deel aan de Veiligheidsmonitor. Ook de veiligheidsmonitor geeft een beeld van de veiligheid en de veiligheidsbeleving in onze gemeente. Deze gegevens zijn daarom belangrijke input voor het bepalen van de kernpunten van het nieuwe veiligheidsbeleid.

Jeugd en Veiligheid

Jeugd en veiligheid is een belangrijk onderdeel binnen de samenwerking met de 13 Zeeuwse gemeenten. Onze wethouder is namens de 13 Zeeuwse gemeenten, vanuit de Taskforce Jeugd Zeeland, belast met de portefeuille Veilig opgroeien.

Maatwerk in Brandweezorg

Op basis van de evaluatie van de maatregelen in Maatwerk in Brandweezorg bekijken we welke extra bezuinigingen op de brandweer mogelijk zijn. Vanuit Maatwerk in Brandweezorg stond de brandweerpost Baarland ter discussie. We besloten bestuurlijk een pilot te starten. Deze moest aantonen of de brandweerpost aan het gewenste niveau van brandweezorg voldoet. De pilot hebben we inmiddels succesvol afgerond. Het Algemeen Bestuur van de VRZ van 23 februari 2017 heeft besloten de brandweerpost Baarland operationeel te houden met een flexibele voertuigbezetting.

Plan van Aanpak Emergo

Na de constatering van problemen binnen de VRZ hebben

we een verbetertraject opgesteld. Het Algemeen Bestuur heeft op 4 mei 2017 het plan van Aanpak Emergo vastgesteld. In het ontwikkelmodel Emergo staan vier thema's centraal: operationaliteit, bestuur/gemeenten, organisatie inrichting en ontwikkeling van mens en organisatie. In het plan van aanpak worden deze thema's toegelicht en uitgewerkt in een aantal initiatieven of maatregelen. Tevens hebben we vier kritische randvoorwaarden benoemd die moeten ingevuld worden om Emergo te laten slagen. Dit zijn: communicatie, leiderschap, financieel evenwicht en 'oude pijn'.

Evenementen

Op het gebied van evenementenorganisatie streven we enerzijds naar voldoende veiligheid van de evenementen in onze gemeente. Anderzijds willen we waar mogelijk de regeldruk voor de organisatoren terugdringen. Met ingang van 2018 verstrekken we meerjarige evenementenvergunningen (maximaal voor vier jaar) voor evenementen met een laag risico profiel (A-evenement). Hiermee doelen we op de kleinere, jaarlijks terugkerende evenementen. Denk aan de viering van Koningsdagen in de verschillende kernen. De organisatoren doen voortaan jaarlijks alleen een melding van het evenement. Ze hoeven niet langer een volledige aanvraag inclusief benodigde bijlagen in te dienen.

Tegelijk hebben de rijksoverheid en de lokale overheid naar aanleiding van 'het incident van Haaksbergen' een aantal wijze lessen getrokken op het gebied van veiligheid bij evenementen. Hierdoor is een opwaartse druk op de regelgeving ontstaan bij met name de risicovollere evenementen. Een organisator moet hierdoor aan meer (veiligheids-)regels voldoen.

BOA

Op het gebied van Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA) werken we samen met diverse Zeeuwse gemeenten. De BOA van Borsele werkt - op het gebied van evenementen en alcohol - onder meer samen met de BOA's van Reimerswaal, Kapelle en Noord-Beveland.

3

VERKEER EN OPENBARE RUIMTE

Mobiliteit is in een plattelandsgemeente als Borsele een voorwaarde om voorzieningen bereikbaar te houden. Een goede inpassing van de infrastructuur is nodig om de veiligheid te garanderen en om overlast/sluipverkeer tegen te gaan.

Gemeentelijke Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)

In het op 6 februari 2014 vastgestelde gemeentelijk verkeer en vervoersplan hebben we een aantal wegen benoemd die in het kader van verkeersveiligheid aanpassingen vragen. Uitgangspunt voor deze aanpassingen is dat ze meegenomen worden in de reguliere onderhoudsplan-ning met een tijdshorizon van 30 jaar. De gemeenteraad heeft verzocht opnieuw knelpunten in beeld te brengen en te prioriteren. De verwachting is om dit voor maart 2018 aan de raad voor te kunnen leggen.

In juli 2016 hebben we de herinrichting van de Monsterweg en het kruispunt Monsterweg-Kaaiweg opgeleverd. De herinrichting is in goede samenwerking met de omwonenden en de dorpsraad tot stand gekomen.

In februari 2017 hebben we de herinrichting van het Clara's pad opgeleverd. De herinrichting is samen met een daarvoor ingerichte werkgroep bestaande uit bewoners, ondernemers en vertegenwoordiging uit de dorpsraad tot stand gekomen.

Aandacht voor veilige fietsverbindingen

Waterschap Scheldstroom leverde in 2015 het fietspad aan de Gerbernesseweg op. Wij hebben ook het binnenkomse deel hierop aangepast en opnieuw ingericht. Ook heeft het Waterschap in 2016 het fietspad aan de Kloetingseweg opgeleverd. In oktober 2017 is het fietspad aan de Korenweg in Lewedorp opgeleverd. Ook hierop hebben wij het binnenkomse deel aangepast.

Bereikbaarheid van voorzieningen en optimaliseren van vervoersmogelijkheden

In het provinciaal overleg verkeer en vervoer (POVV) zetten wij ons in voor het behoud van de vervoersmogelijkheden van onze inwoners. In het voorjaar van 2017 zijn we in samenwerking met NV Economische Impuls Zeeland gestart met een onderzoek naar de mobiliteitsbehoefte en het aanbod openbaar vervoer in de gemeente Borsele. In het verlengde daarvan hebben we een enquête uitgezet via het inwonerspanel. De resultaten en de aanbevelingen van dit onderzoek bieden we aan bij het college van Gedeputeerde Staten en dienen als discussiestuk over het openbaar vervoer in de gemeente Borsele.

Kwaliteit van de openbare ruimte en de woonomgeving als drager van de leefbaarheid

Jaarlijks voeren we onderhoudswerkzaamheden uit aan wegen, groen, riolering, openbare verlichting en sportvelden. De meerjarenplanning is gebaseerd op inspectiegegevens. Schouw rondes en beheerdata vormen hiervoor de basis. Voor groen hebben we in 2017 een nieuw basisdocument groenstructuur opgesteld. Samen met de inwoners, dorpsraden en de buitendienst werken we dit de komende periode verder uit in aparte dorpsplannen. In verschillende vormen van burgerparticipatie geven we gezamenlijk met onze inwoners invulling aan herinrichtingsvraagstukken. Zo beheren inwoners in Baarland zelf een aantal groenstroken in het dorp. De participatie loopt verder uiteen van inloopavonden, ontwerpwerkgroepen en het ondersteunen van initiatieven die bewoners via het programma B2030 aandragen.

Sanering verkeersborden

In 2015 stelden we een saneringsplan voor de verkeersborden in de gemeente Borsele op. Met behulp van verkeerwetgeving, wegenverkeerswet en CROW-richtlijnen kwam naar voren dat we 31% van ons areaal aan verkeersborden konden verwijderen (456 van de 1475 verkeersborden). In 2016 voerden we deze sanering uit.

Economische ontwikkeling is van essentieel belang voor het behouden en versterken van de werkgelegenheid en het functioneren van de samenleving. Het was de afgelopen jaren onze ambitie om de mogelijkheden voor de ondernemers maximaal te benutten via maatwerk. Dit in samenwerking met de Ondernemersvereniging Borsele, Land van Borsele en de winkeliersverenigingen.

Energieke gemeente

We profileren Borsele als 'Energieke' gemeente binnen diverse beleidsvelden en projecten. Bijvoorbeeld tijdens het evenement 'Duurzaam op weg' in mei 2014 in Fort Ellewoutsdijk.

Uitbreiding bestaande bedrijven

We beoordelen uitbreidingsvragen van bestaande bedrijven zoveel als mogelijk positief, zowel voor gemeentelijke bedrijventerreinen als op solitaire bedrijventerreinen. Sloepoort maakt inmiddels geen deel meer uit van de projecten in het regionale bedrijventerreinprogramma. Voor de uitbreiding van MSP Onions is het gelukt de daarvoor benodigde hectares beschikbaar te krijgen. In Noordzak III hebben zich inmiddels twee bedrijven gevestigd. Een derde bedrijf is aan het bouwen. We hebben ook opties uitgegeven aan een aantal bedrijven. Deze zullen naar verwachting in 2018 leiden tot enkele transacties van koop of erfpacht.

Revitalisering bedrijventerreinen

We hebben als pilot voor de revitalisering bedrijventerrein Noordland in Heinkensand gekozen. Na intensief overleg met betrokkenen hebben we de realisatie – ook weer samen met hen – ter hand genomen. Als bedrijven zich in leegstaande panden willen vestigen, zoeken wij naar maatwerkoplossingen. Deze moeten behulpzaam zijn voor de betrokkene en daarnaast maatschappelijk nut opleveren.

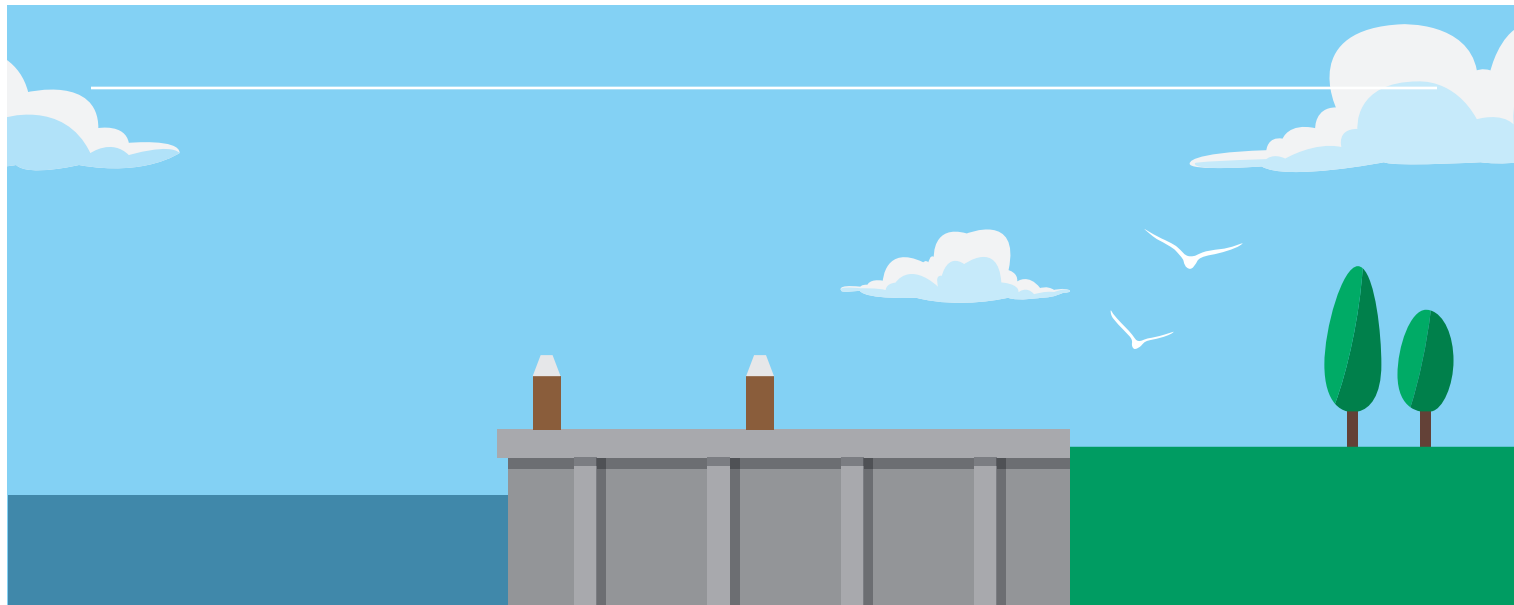
Sloegebied

We werken samen met de gemeente Vlissingen aan een actualisering van de bestemmingsplannen voor het Sloegebied. We willen de ontwikkelingsmogelijkheden van de bestaande bedrijven zo efficiënt, duurzaam en verantwoord mogelijk aanwenden. Dit geldt ook voor de invulling van de nog braakliggende percelen. Daarom hebben wij het Sloegebied aangemeld bij het Ministerie in het kader van de Crisis- en herstelwet. Hierdoor kunnen de op te stellen bestemmingsplannen zich toespitsen op de optimalisering van de milieugebruiksruimte. Dit met het oog op het versterken van een duurzame ruimtelijke en economische ontwikkeling van dat gebied.

De gemeenteraad heeft het nieuwe Strategisch Masterplan van Zeeland Seaports (ZSP) voorgelegd gekregen. Daarin kiest ZSP voor duurzame gronduitgifte. Daarvoor hanteert men een zogeheten schillenbenadering, zodat de beschikbare gronden zo worden toegedeeld dat daarmee het grootste –ook maatschappelijk– rendement gehaald wordt. Niet-watergebonden bedrijven worden niet (meer) gehuisvest in de buurt van de kaden.

Sloepoort

Sloepoort is aanvankelijk bedoeld geweest voor havenvergelateerde activiteiten en voor een klein deel als lokaal bedrijventerrein. Met name op dit laatste punt liep dit vast in de regionale bedrijventerreinprogrammering. Uit de schillenbenadering van Zeeland Seaports (ZSP) bleek dat er meer behoefte is aan grond voor ondersteunende activiteiten. Dit kan tevens een bijdrage leveren aan de werkgelegenheid. ZSP toont dit aan de hand van een nut-en-noodzaak onderzoek nog verder aan. De gedachten gaan uit naar een logistieke invulling in de vorm van een Central Gate.

Ontwikkelingsmogelijkheden

We zijn in overleg met de provincie over een verruiming van de mogelijkheden om bedrijven op hun vestigingsplaats ontwikkelingsmogelijkheden te bieden. We zoeken daarvoor ook combinaties met het laten vervallen van agrarische bouwblokken of het oplossen van knelpunten in het buitengebied.

Daarnaast hebben we enkele jaren geleden de gemeentelijke regeling Nieuwe Economische Draggers geactualiseerd en in overeenstemming gebracht met het meest recente provinciale beleid. De regeling brengt met zich mee dat voor het benutten van vrijgekomen agrarische gebouwen het principe van verevening niet meer van toepassing is. Het aanwenden van vrijgekomen agrarische gebouwen voor niet-agrarische activiteiten wordt hierdoor aantrekkelijker en eenvoudiger.

In de bestemmingsplannen voor de bebouwde kommen hebben we een uniforme regeling opgenomen ten aanzien van de uitoefening van detailhandel, beroepsmatige- en/of bedrijfsmatige activiteiten aan huis. Dit was mogelijk na het (nagenoeg) afronden van de actualiseringslag bestemmingsplannen en de bijstelling van de Detailhandelsvisie gemeente Borsele in 2013.

Bedrijfscontactfunctionaris

Zowel startende als bestaande bedrijven weten steeds meer de weg te vinden naar de bedrijfscontactfunctionaris. Vaak kan de ondernemer direct worden geholpen of wordt de ondernemer op weg geholpen door directe doorgeleiding naar anderen die de gevraagde hulp kunnen bieden. We nemen deel aan startersdagen en andere relevante ondernemersbijeenkomsten. Voor bedrijven die in de problemen dreigen te raken heeft het Instituut Midden- en Kleinbedrijf (IMK) een 'noodloket' opgericht onder de naam '115, help een bedrijf'. Dit om die bedrijven, voor het echt fout gaat, te helpen financieel overeind te blijven. De gemeente levert hieraan een financiële bijdrage. De be-

drijfscontactfunctionaris van Borsele treedt voor de regio op als contactpersoon voor het IMK.

Actieve participatie als aandeelhouder

Zowel in de aandeelhoudersstrategie van PZEM als Zeeland Seaports NV ondersteunen we de gedachte om de bedrijven sterk te houden en daarmee de werkgelegenheid in de regio te dienen. Met betrokkenheid van de gemeenteraad heeft recent besluitvorming plaatsgevonden over de nieuwe structuur van Delta / PZEM. Voor wat betreft ZSP heeft de gemeenteraad mee kunnen oordelen over de Aandeelhoudersstrategie, het Strategisch Masterplan en de fusieplannen met het Havenbedrijf Gent.

Fusie havens Gent en Zeeland Seaports

Eind 2016 zijn de havenbedrijven begonnen met een studie naar de mogelijkheden voor een fusie van Zeeland Seaports met het havenbedrijf Gent. Inmiddels is het besluitvormingstraject over de fusie afgerond en zijn de havens op 8 december 2017 gefuseerd in North Sea Port. We zijn van mening dat de wijze waarop de beide havenbedrijven zijn gefuseerd, goede kansen schept voor een duurzame toekomst voor het nieuwe internationale havenbedrijf. Daarbij zorgt het voor meer werkgelegenheid in de regio, zeker ook in onze gemeente.

Ruimte voor landbouw en fruitteelt

In de fruitteelt is het gebruik van antihagelkanonnen gelegaliseerd. In het kader van beschikbaarheid van zoet water voor de sector, draait er in Ovezande onder de naam 'Freshmaker' een pilot waarbij zoet water opgeslagen wordt in de bodem.

Gezond grondbedrijf

De financiële situatie van het grondbedrijf is op dit moment goed. Het is de verwachting dat de verbetering van de woningmarkt verder doorzet. Het eigen vermogen van het grondbedrijf is € 5.724.820.

Goed onderwijs is belangrijk voor onze kinderen. Kwaliteit, bereikbaarheid, betaalbaarheid, leefbaarheid, keuzevrijheid en betrokkenheid zijn hierbij essentieel. De afgelopen vier jaar hebben wij ons ingezet om, samen met de schoolbesturen en kinderopvang, de brede school door te ontwikkelen naar een Integraal Kind Centrum (IKC). Zo krijgen al de Borselse kinderen de mogelijkheden zich optimaal te ontwikkelen binnen een veilige omgeving.

Integrale Kindcentra

Kibeo heeft in 2013 een IKC-fonds ingesteld, waaraan wij een bijdrage hebben verstrekt. Alle Borselse scholen kunnen hier gebruik van maken. Kibeo is de uitvoerende instantie, heeft de regiefunctie en is beheerder van dit fonds. Kibeo heeft het fonds inmiddels ingezet voor: ondersteuning van initiatieven van diverse scholen; het vergaren en verspreiden van kennis; het ontwikkelen van modellen en het creëren van draagvlak.

Inmiddels hebben 13 van de 17 basisscholen andere schooltijden ingevoerd of gaan dit binnenkort doen. Wij sluiten hier met onze BONS-activiteiten op aan en stemmen deze af met naschoolse activiteiten die door de scholen zelf worden georganiseerd. Verder zijn er op scholen initiatieven voor bijvoorbeeld:

- intensievere samenwerking tussen de interne begeleider van de school en de pedagogisch specialist van de kinderopvang;
- meer interactie tussen peuters en kleuters door gezamenlijke groepsactiviteiten;
- inzet van de pedagogisch medewerkster van de kinderopvang in groep 1-2.

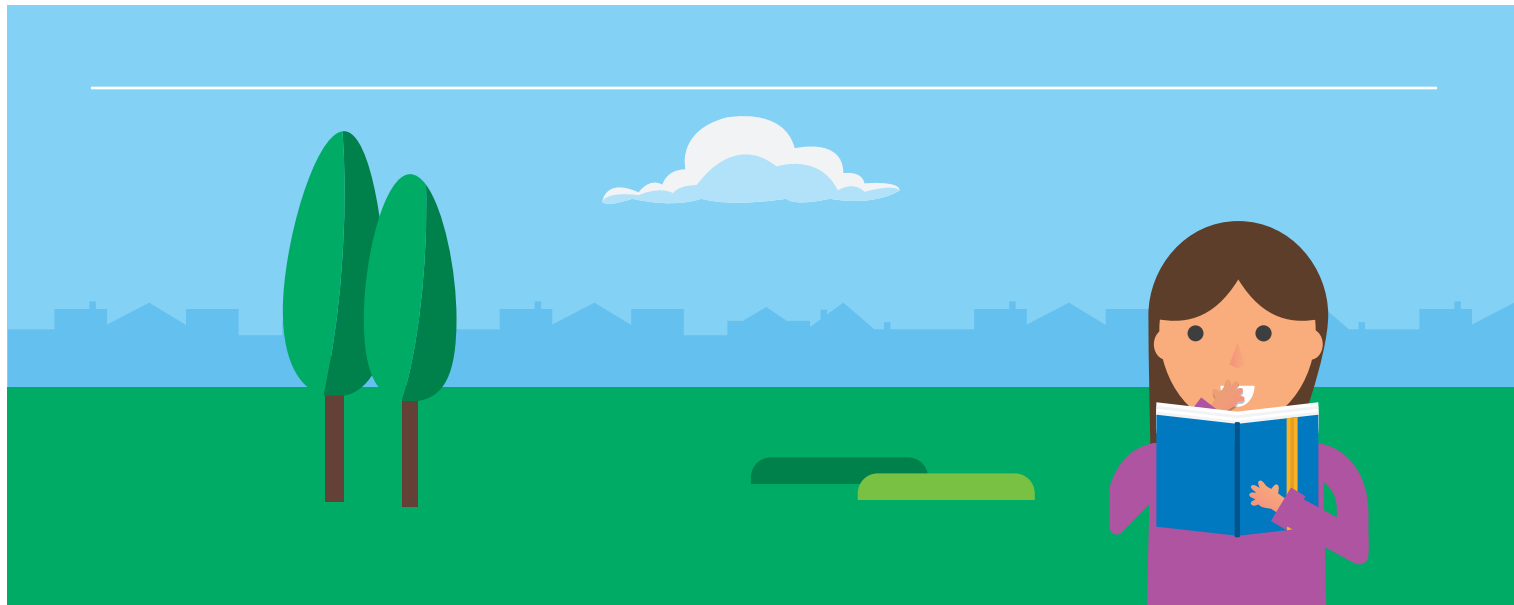
Passend Onderwijs

De ontwikkelingen rondom passend onderwijs hebben we in de Oosterschelderegio in de REA besproken. We hebben thema's vastgesteld die zowel voor de schoolbesturen als de gemeenten van belang zijn. Het betreft leerlingenvervoer, thuiszitters en leerplicht, jeugdzorg, onderwijshuisvesting en doorgaande lijn. De uitgangspunten voor de verdere uitwerking hebben wij vastgelegd in notities. Regionale werkgroepen gaan hier verder mee aan de slag.

In het kader van passend onderwijs hebben we ingezet op passender vervoer. Daar waar het voor de leerling mogelijk was, hebben we gezocht naar een overgang van taxivervoer naar openbaar vervoer en/of fiets. We hebben hierbij de scholen, de OV-ambassadeur, Connexxion en natuurlijk de ouders en de leerling zelf betrokken.

De raakvlakken Onderwijs en Jeugdhulp zijn de afgelopen periode steeds dichterbij elkaar gekomen. We hebben hierover op Zeeuws niveau een aantal afspraken kunnen maken. Bijvoorbeeld de gezamenlijke financiering van de zorg in de Mytyschool de Sprienke per schooljaar 2017-2018.

Ook op individueel casusniveau hebben we afspraken gemaakt over onderwijs/zorgarrangementen, passend bij de hulpvraag van kind en ouders. Hierbij hebben we rekening gehouden met onze wettelijke verantwoordelijkheden en die van het onderwijs.

Goede spreiding, betaalbaarheid en gegarandeerde kwaliteit van onderwijs

In onze regio hebben de schoolbesturen een regionale procesbegeleider aangesteld om te komen tot een regionaal spreidings- en bereikbaarheidsplan. Zij betalen deze procesbegeleider uit een subsidie van het ministerie van OCW.

Actief toezicht op het openbaar onderwijs

Voor elk kalenderjaar hebben we voor het toezichtkader een planning gemaakt. Daarin hebben we opgenomen wanneer we de kwartaalrapportages, het jaarverslag en de jaarrekening willen ontvangen. We overlegden periodiek met het bestuur over de voortgang op financieel en onderwijsinhoudelijk vlak. In 2016 hebben de directie en het bestuur de raad tijdens een inforaad bijgepraat over de organisatorische en onderwijskundige ontwikkelingen. Dit gebeurde onder meer aan de hand van het schoolplan 2016-2020.

6

CULTUUR, RECREATIE EN SPORT

Borsele heeft veel te bieden. Naast cultuurhistorie, ook cultuur, watersport, natuur en streekproducten. Onze ambitie was het behoud en de versterking van de groene functie en het cultureel erfgoed. Kwaliteit van het landschap waarbij de agrarische sector actief betrokken is en blijft, staat hierbij centraal. Verbreding van de economische functies en nieuwe economische dragers zijn voor een vitaal platteland noodzakelijk. Recreatieve voorzieningen (in aard en schaal passend) maken deel uit van deze verbreding. Ook sport-, speel- en culturele voorzieningen, naast actieve dorpshuizen met een brede functie, zijn essentieel voor een vitaal platteland.

Het toeristisch imago van Borsele verbeteren

In 2015 hebben we het Toeristisch Actieplan 'Borsele op de Kaart' vastgesteld. Hierbij hebben we intensief samengewerkt met de recreatieondernemers. In het actieplan staan haalbare ideeën op het terrein van toerisme en recreatie. In het najaar van 2016 hebben we een eerste evaluatie opgesteld. Voorlopige conclusie is dat het project een impuls heeft gegeven aan de toeristische ontwikkeling van Borsele. Het enthousiasme bij de deelnemers is groot en de eerste successen zijn zichtbaar. De bereidheid om samen invulling te geven aan de plannen is groot. De toeristisch functionarissen hebben daar zeker een belangrijke bijdrage aan geleverd. Door hun inzet is de continuïteit van de acties geborgd. We bezinnen ons op de borging van de in gang gezette energie en verbinding. Punt van aandacht is de meetbaarheid van cijfers, ervaringen en concrete resultaten.

Recreatie richt zich op beleving van natuur en landschap

De toeristische ondernemers en de gemeente hebben gezamenlijk een toeristisch marketingconcept voor onze gemeente ontwikkeld. De gedachte is om van de gemeente één groot Landschapspark te maken, waar van alles te beleven is. Op deze wijze kunnen we gezamenlijk werken met dezelfde boodschap om Borsele op de kaart te zetten. Het Landschapspark is dan ook een prachtige kapstok om alle toeristische en recreatieve mogelijkheden eenduidig en helder onder de

aandacht te brengen bij doelgroepen.

Het Landschapspark Borsele moet de komende jaren zowel fysiek als virtueel gestalte krijgen. De website, www.landschapsparkborsele.nl, is inmiddels online. Hierop is alles te vinden over evenementen, overnachten, eten en drinken en amusement in de regio. Een wegwijzer voor zowel bezoekers als eigen inwoners en bedrijven.

In de nabije toekomst willen we toegangspoorten aan de belangrijkste toevoerwegen in de gemeente creëren. Hiermee versterken we het gevoel dat je een bijzonder landschapspark binnen gaat. Daarnaast gaan we inzetten op tal van initiatieven die de komende jaren in dit kader kunnen plaatsvinden.

Uitbreiding van fiets- en wandelpaden

Momenteel werken we aan een mountainbikeroute. Een route van ongeveer 40 kilometer door de mooie Zak van Zuid-Beveland. Hierbij werken we samen met verschillende organisaties. Het streven is om de route in het voorjaar van 2018 te realiseren.

Daarnaast werken we aan het creëren en betere vindbaarheid van startpunten voor fiets- en wandelroutes. We willen een betere communicatie over locaties van horeca en openingstijden. Samen met de ondernemers zijn we van plan om meer te investeren in beleving langs fiets- en wandelpaden.

Sportnota vernieuwen, samenwerking stimuleren

In september 2015 hebben we de nota Samenspel vastgesteld. Hierin staat het beleid verwoord op het gebied van sport en bewegen voor de periode 2016 tot en met 2019. Zoals de naam al doet vermoeden, speelt samenwerking hierin een belangrijke rol. Het betreft hier zowel interne samenwerking als ook samenwerking met andere organisaties op het gebied van sport, bewegen, gezondheid, zorg, onderwijs, bedrijven en toerisme. Zo zijn de sportverenigingen in Driewegen en Ovezande zijn samen gegaan in sportvereniging DwO'15. Ook fuseerden de voetbalclubs Luctor '88 en SV Heinkenszand op 1 juli 2017 tot Luctor Heinkenszand.

Het team van Borsele Beweegt heeft zich de afgelopen periode nadrukkelijk beziggehouden met het opbouwen en onderhouden van een netwerk met organisaties. Hierdoor kunnen we steeds meer projecten en activiteiten in samenwerking ontwikkelen en organiseren.

Voldoende en geschikte accommodaties voor sport en spel en cultuur

De kwaliteit van de sportaccommodaties is toereikend als gevolg van de inzet van de vele vrijwilligers bij de sportclubs en de faciliteiten die de gemeente beschikbaar stelt. Als er zich knelpunten voordoen, zoeken we gezamenlijk naar passende oplossingen. Zo hebben we door het plaatsen van zonnepanelen bij sportclubs de lasten voor de clubs kunnen verlagen.

De culturele activiteiten spreiden over de kernen en koppelen aan bestaande voorzieningen

Via onze subsidieregels amateurkunst ontvangen fanfares, muziekkorpsen, toneelverenigingen en koren in veel kernen financiële ondersteuning. Ook ondersteunt de Culturele Raad Borsele een grote variëteit aan culturele activiteiten die in de verschillende kernen worden georganiseerd. Daarnaast organiseert de raad zelf activiteiten op verschillende locaties binnen de gemeente. De raad probeert daarbij aansluiting te zoeken met bestaande organisaties, bijvoorbeeld Kleinkunst op stoom en Kinderkunstweek.

Nieuwe cultuurnota

Inmiddels heeft de gemeenteraad een nieuwe cultuurnota vastgesteld. We zetten in op het behoud van het goede en we laten nieuwe ontwikkelingen niet ten koste gaan van bestaande activiteiten.

Voor musea hebben we voor vier jaar een extra subsidieregeling in het leven geroepen. Deze geldt voor projecten op het gebied van educatie, innovatie, conservering en projecten die de samenwerking tussen musea significant bevorderen.

Door middel van netwerkbijeenkomsten willen we, samen met de Culturele Raad Borsele, organisatoren van culturele activiteiten met elkaar in contact brengen en organisaties stimuleren samen activiteiten te ontwikkelen.

Visiedocument HKK 360

In samenwerking met een stedenbouwkundig en landschapsbureau hebben we het Visiedocument HKK 360 ontwikkeld. HKK 360 betekent letterlijk en figuurlijk een rond-om oriëntatie. Op het water en het land. Dit visiedocument biedt een kader voor het herstructureren van bestaande faciliteiten (jachthaven) in relatie met het genereren van nieuwe faciliteiten (horecagelegenheid en verblijfsrecreatie). De ontwikkelaar slaagde er niet in om dit product te vermarkten. Voornamelijk omdat het gebied niet het hele jaar door voldoende aantrekkelijk is voor toeristen/recreanten.

Pilot bijzondere overnachtingsplek

Met de Stichting Landschapspark Borsele zijn wij een pilot overeengekomen dat zij op drie locaties in ons buitengebied zonder welstandstoetsing een bijzondere overnachtingsplek mag realiseren.

Behouden en versterken van landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten

We zetten in op behoud en versterking van de typische Zuid-Bevelandse bebouwkarakteristiek en herbestemming van waardevolle bebouwing, met name boerderijen. Ten aanzien van de 380 kV-lijn en 150 kV-lijn besteden we zo goed

mogelijk aandacht aan landschapsstructuren, inpassing en maatwerk oplossingen. Door bundeling zal de bestaande 380kV-lijn uit de Zak van Zuid-Beveland verdwijnen.

We voeren tweejaarlijks landschapsoverleg met de verschillende landschapsbeheerders in onze gemeente. Met Natuurmonumenten, de Milieucoöperatie, Stichting Landschapsbeheer en Waterschap Scheldestromen stemmen we alle beheeraspecten en projecten in het landschap af. Daarnaast zien we toe op de vergunningplichtige werkzaamheden in het buitengebied.

Jeugdsport- en cultuurfonds

We vinden het belangrijk dat alle Borsele kinderen deel kunnen nemen aan sportieve en/of culturele activiteiten. Voor hun gezondheid en ontwikkeling, maar ook voor de sociale contacten die zij hebben via verenigingen en activiteiten. Voor gezinnen in een lastige financiële situatie, biedt het Jeugdsport- en Cultuurfonds financiële steun. Die mogelijkheid raakt steeds beter bekend. Sinds 2014 is het aantal kinderen dat gebruik maakt van het sportfonds gestegen van 14 naar 72 in 2017. Bij het cultuurfonds van 12 kinderen in 2015 naar 17 kinderen in 2016.

Leefstijlcoaches

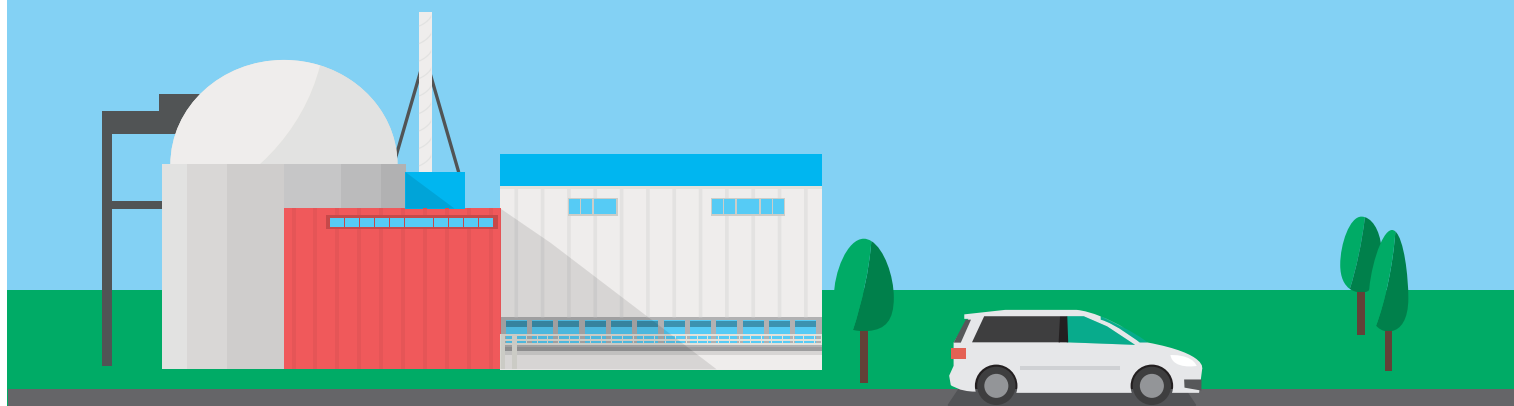
Sinds 2015 werken er twee leefstijlcoaches binnen de gemeente Borsele. Zij zijn er om alle inwoners, ongeacht de leeftijd, te motiveren en te activeren tot een gezonde(re) en actieve(re) leefstijl. De coaches zijn op de hoogte van het reguliere aanbod in de gemeente Borsele op het gebied van bewegen, voeding, sporten, gezondheid en vitaliteit. Ze zoeken actief samenwerking met eerstelijnszorg zoals huisartsen en fysiotherapeuten, en externe aanbieders op het gebied van bewegen, voeding, sporten, gezondheid en vitaliteit.

Verenigingsondersteuner

De verenigingsondersteuner van Borsele Beweegt ondersteunt sportverenigingen en hun vrijwilligers op verschillende manieren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het opstellen van beleidsplannen, het op orde krijgen van financiën, het werven en behouden van vrijwilligers, samenwerking met andere (sport)verenigingen en het aanpassen van de accommodatie. In 2017 heeft de verenigingsondersteuner een mooi resultaat behaald met de fusieclub DwO'15. Samen is een plan opgesteld om meer vrijwilligers aan te trekken. Het resultaat: 70 vrijwilligers erbij. Tevens bieden we jaarlijks, in samenwerking met de gemeenten Kapelle, Reimerswaal en SMWO Goes, onder de naam AVO (Aanbod Verenigings Ontwikkeling) cursussen en themabijeenkomsten aan voor vrijwilligers.

7

WERK EN INKOMEN

Meedoen in onze maatschappij, liefst in een reguliere baan, was onze eerste doelstelling. Met de veranderingen in de wetgeving komen er meer mensen met een uitkering onder verantwoordelijkheid van de gemeente. Naast de ontwikkelingen binnen GR de Bevelanden, hadden we te maken met een economische crisis met een hoge werkloosheid. Om zoveel mogelijk mensen een kans op betaald werk te geven voerden we een actief beleid, niet alleen lokaal maar ook regionaal.

Ondersteunen en stimuleren bij het vinden van werk

We hebben een basisdienstverlening aan re-integratie neergezet in de vorm van:

- Klantmanagers activering
- Het werkgeversservicepunt (WSP)
- Test en training en B-flex (inmiddels BTO)
- Individuele maatwerktrajecten

Verder bieden we specifieke dienstverlening voor arbeidsgehandicapten (doelgroep baanafspraken) in de vorm van onder meer:

- Arbeidsdeskundige expertise
- Inclusieve arbeidsanalyse
- Sluitende aanpak van de schoolverlaters uit het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs.

Vanwege de beperkte middelen zetten we de re-integratiegelden selectief in.

Armoedeval bij accepteren van werk voorkomen

Er zijn binnen het re-integratiebeleid mogelijkheden voor 'nazorg' tijdens de eerste periode van zes maanden. Bijvoorbeeld om het vergoeden van de kosten van kinderopvang en reiskosten. Het voorkomen van de armoedeval noemen we ook in de – in november 2017 – vastgestelde kadernota armoedebelid.

Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt

Binnen de dienstverlening van het werkgeversservicepunt (WSP) leveren we maatwerk. De arbeidsmarktregio Zeeland zorgt voor ondersteuning. Hierbij kijken we goed of het totaal aan gemeentelijke investeringen opweegt tegen de besparingen. Denk hierbij aan uitkeringen en andere maatschappelijke kosten.

Het zoeken van werkervaringsplekken en het matchen van kandidaten behoort bij de dienstverlening van het werkgeversservicepunt. Eén van de resultaten is het plaatsen van vijf Borselse statushouders bij het opleidingscentrum glastuinbouw in Westdorpe, waar zij naast Nederlandse lessen ook werkervaring opdoen en klaar zijn voor een betaalde baan.

Expertise in de regio en de provincie gebruiken

In de Oosterschelderegio zijn we aan de slag met een integrale werkgeversdienstverlening waarin de gemeentelijke werkgeversservicepunten, UWV en de SW-bedrijven sleutelpartijen zijn. Met de Betho hebben we afspraken gemaakt over het bieden van werkervaring aan anderstaligen met een gemeentelijke uitkering. Verder zijn er met de Betho gesprekken over het bieden van werkervaringstrajecten aan schoolverlaters uit het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs.

Ondersteuning bij het vinden van een dagbesteding

Dit is een reguliere taak die de afdeling WIZ van GR de Bevelanden uitvoert. We zijn met een pilot begonnen met de afdeling WIZ, SMWO en Gors over het inzetten van dagbesteding als eerste stap op weg naar re-integratie (doelgroep met een arbeidsbeperking en een grote afstand tot de arbeidsmarkt).

Actief beleid op gebied armoedebestrijding, zeker voor kinderen

In 2015 startten we met het ontwikkelen van integraal armoedebeleid. Eén van de uitgangspunten in de kadernota is de armoedebestrijding onder kinderen. Dit krijgt speciale aandacht in het nieuwe armoedebeleid. Gemeenten ontvangen hiervoor vanaf 2017 extra middelen van het rijk. Over de inzet van deze middelen volgen na vaststelling van de kadernota voorstellen aan de gemeente. Hiervoor werkt de afdeling WIZ samen met de gemeente én maatschappelijke organisaties. In november 2017 organiseerden we een armoedebijeenkomst waar we input ophaalden voor nieuw beleid.

8

WELZIJN EN ZORG

Binnen de WMO hanteren we al enkele jaren de kantelingsgedachten. Eigen regie en verantwoordelijkheid zijn hier kernbegrippen. Ook de hulpverleners, vrijwilligers, mantelzorgers en de overheid moeten kantelen om zorg en welzijn efficiënt en adequaat te organiseren. Van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'. Sociale samenhang in onze levendige dorpen, samen met alle vrijwilligers, clubs en organisaties, bevorderen we door een goede ondersteuning van al deze partijen. De ontwikkeling van zorgzame dorpen was voor ons een speerpunt. Als gemeente dragen we verantwoordelijkheid voor inwoners die niet op eigen kracht aan de maatschappij kunnen deelnemen. Door vroegtijdige signalering en preventief handelen, voorkomen we duurdere, gespecialiseerde zorg. Door actief te participeren in ons Dorpteam houden we de regie voor hulp in eigen hand en leggen de verantwoordelijkheid daar waar die hoort. Zowel in de Jeugdzorg als bij de begeleidende zorg is de kern: "één gezin, één plan met gebruik maken van eigen kracht".

Contracten met zorgaanbieders op basis van resultaat

Vanaf 2017 sloten we, samen met de andere Zeeuwse gemeenten, meerjarige contracten af met de zorgaanbieders voor de jeugdhulp. Gezamenlijk werken we ook aan de opzet van de Monitor Sociaal Domein. Door deze samenwerking kunnen de maatschappelijke resultaten met die van andere gemeenten vergelijken. Ook kunnen we ons beleid en de uitvoering gericht inzetten. Intussen hebben we de Zeelandscan gerealiseerd. Deze databank bevat een schat van informatie voor de gemeenteraad, maar ook voor onze inwoners en dient als informatiebron voor de Monitor Sociaal Domein.

Vertrouwen in samenwerkingsverbanden en professionals

De opzet van onze lokale toegang en overlegstructuur Sociaal Domein hebben we de afgelopen periode waar nodig aangepast en geïntensiveerd. Hiervoor hebben we de notitie 'Doorontwikkeling zorgstructuur Borsele 2016' vastgesteld. In deze notitie beschrijven we functies en

doelstellingen van overleggen Sociaal Domein, zodat we ook voldoen aan de Wet Persoonsgegevens.

De samenwerking met de professionals wordt steeds intensiever. De gemeentelijke procescoördinatoren hebben daarin een belangrijke taak gekregen. Er is in Zeeland een groot arbeidsmarktprobleem binnen de zorg. Zorgaanbieders kunnen soms moeilijk personeel vinden. Dat maakte de uitvoering van onze samenwerkingsstructuur kwetsbaar.

Het Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio (SWVO) is een zogenoemd openbaar lichaam op basis van een gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Borsele, Goes, Kapelle, Noord-Beveland, Reimerswaal, Schouwen-Duiveland en Tholen. Het SWVO voert taken uit binnen het sociaal domein op het gebied van zorg en gezondheid, voorzieningen Wmo, jeugd, volwasseneneducatie, cultuur en bibliotheek en leerlingenvervoer. In het najaar van 2014 hebben we de toekomstverkenning van het SWVO in gang gezet. Deze toekomstverkenning heeft tot doel dat de zeven aangesloten gemeenten een eigen en een gezamenlijke visie bepalen op de uitvoering van taken die momenteel zijn ondergebracht bij het SWVO. Inmiddels hebben we de gezamenlijke koers bepaald. Het SWVO voert de opgedragen taken reeds jaren efficiënt en adequaat uit. Het SWVO heeft bewezen dat succesvol samenwerken in de Oosterschelderegio mogelijk is, als gewerkt wordt vanuit gezamenlijke inhoudelijke urgentie.

Vrijwilligers waarderen, ondersteunen en onnodige belemmeringen wegnemen

Vrijwilligerswerk levert een waardevolle bijdrage aan onze samenleving. Die waarde is niet vanzelfsprekend. Vanuit het VrijwilligersHuis (VH) faciliteren we initiatieven van onze inwoners. Dit kan zijn door meedenken, mensen bij elkaar brengen, know-how inbrengen. We ondersteunen vrijwilligersorganisaties met onder andere cursussen, hulp bij het opzetten van beleidsplannen en het werven van fondsen.

We realiseerden het digitaal platform www.borselevoorelkaar.nl. Dit is dé digitale zoek- en vindplaats voor vrijwilligers en vrijwilligerswerk in de gemeente Borsele.

Uitkeringsgerechtigden die hun kans op de arbeidsmarkt willen vergroten (of zich willen oriënteren) door zinvol vrijwilligerswerk te verrichten, kunnen bij het VH terecht. Ditzelfde geldt voor mensen met een beperking.

Samen met Intervence hebben we 2016 en 2017 een SWING-project uitgevoerd om te onderzoeken of het mogelijk is om vrijwilligers in de zware jeugdzorg (Jeugdbescherming en Jeugdreclassering) in te zetten. Het Nederlands Jeugdinstituut betaalde dit project en het wordt landelijk als zeer waardevol gezien. De resultaten zijn positief. De ondersteuning van deze vrijwilligers werd uitgevoerd door Intervence in samenwerking met ons VrijwilligersHuis. We zetten nu in op vervolg van dit project met een verbreding naar de andere Zeeuwse gemeenten. Binnen ons VrijwilligersHuis zien we ook een verbreding van de doelgroep met vrijwilligers en mantelzorgers vanuit de Jeugdwet.

Snel en adequaat hulp bieden, voorkomen van wachtlijsten

Per 1 januari 2015 hebben we de verantwoordelijkheid gekregen voor de jeugdzorg. Helaas hebben we de afgelopen periode in toenemende mate te maken gekregen met wachtlijsten bij jeugdzorgaanbieders. Vooral bij de specialistische jeugdzorgaanbieders als Intervence en Emergis zijn wachtlijsten ontstaan. Een reden hiervoor is de arbeidsmarktproblematiek. Ook zien we een toename van het aantal aanmeldingen in de gespecialiseerde jeugdhulp. Vooral het aantal aanmeldingen vanuit de huisartsen (die vanuit de jeugdwet ook een toegangsfunctie hebben) zien we stijgen. De kosten voor de jeugdhulp zijn hoger geweest dan geraamd. De kosten voor de andere onderdelen van het Sociaal Domein waren minder dan verwacht. Hierdoor hebben we de totale kosten voor het Sociaal Domein binnen de kaders kunnen houden.

Ook het algemeen maatschappelijk werk van het SMWO heeft te maken gekregen met overvragen, met name op het gebied van begeleiding. Van alle kanten wordt een beroep gedaan op deze dienstverlening als gevolg van de veranderde aanpak in de jeugdzorg, de extramuralisering van de ouderenzorg, geestelijke gezondheidszorg en zorg voor verstandelijk beperkten. Samen met SMWO zoeken we naar oplossingen.

Keuzevrijheid voor de zorgvrager

In alle (meerjarige) contracten (Wmo en Jeugdzorg) is ook voor de komende periode (2017-2019) de keuzevrijheid voor onze inwoners gegarandeerd.

WMO-voorzieningen moeten aan geldende kwaliteitscriteria voldoen

Deze eis hebben we verbreed met de Jeugdwet. Zeeuws breed werken we samen om de kwaliteitseisen voor buitenlandse jeugdzorgaanbieders te formuleren. Voor enkele jongeren is de ondersteuning van bijvoorbeeld Belgische aanbieders de meest passende. In het buitenland gelden andere kwaliteitseisen en samen met de Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland onderzoeken we hoe we de kwaliteit van deze passende zorg kunnen bewaken.

Inzetten van jongerenwerker daar waar nodig

In 2017 zijn we gestart met een project met een jeugd- en jongerenwerker die ook het werk in het veld uitvoert. Deze medewerker kan kortdurende hulp aan een jongere bieden. De eerste resultaten zijn veelbelovend. Betreffende medewerker werkt nauw samen met de jeugdnetwerken met vrijwilligers in de dorpen.

Intussen zijn er goed lopende Jeugdnetwerken in Borssele en 's Gravenpolder en werken we aan de opzet in Heinkenszand, 's-Heerenhoek en mogelijk Lewedorp. Een jeugdnetwerk zetten we in als vorm van burgerkracht om de verbinding tussen de jeugd en de gemeenschap te verbeteren en behouden. Tevens vormt het jeugdnetwerk oren en ogen van de jongerenwerker.

Ondersteuning activiteiten voor zelfstandig wonen

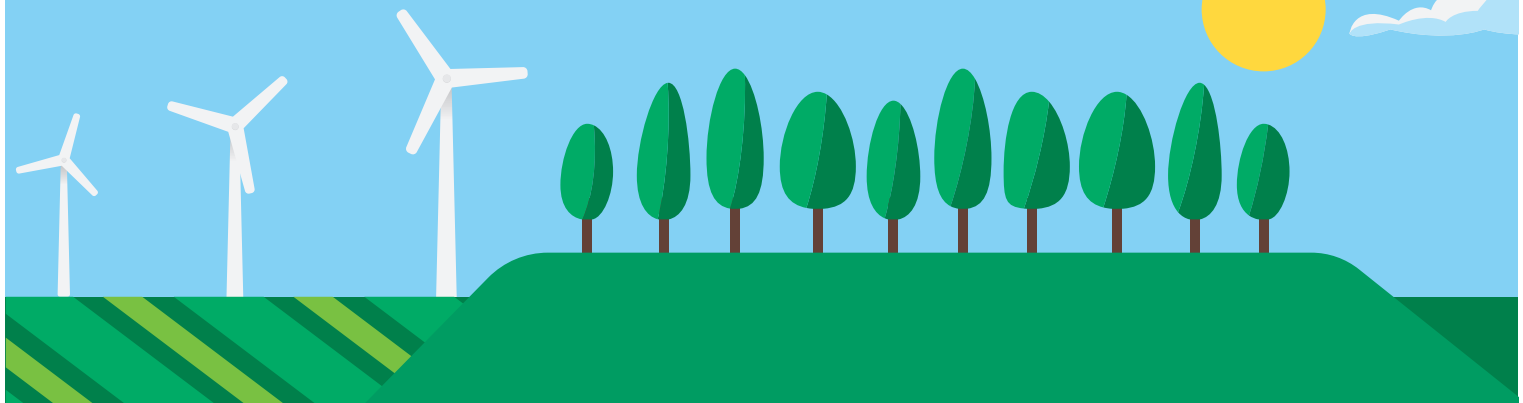
Via de media, mantelzorgactiviteiten en huisbezoeken hebben wij de mogelijkheden van de Woon+++regeling onder de aandacht gebracht van onze inwoners. Dit heeft zijn vruchten afgeworpen. In 2016 en 2017 hebben we een flinke toename van het aantal aanvragen waargenomen. Hierin hebben we aanleiding gezien om het budget structureel te verhogen.

Blijvende ondersteuning aan voorzieningen voor ouderen

We hebben een nieuw actieplan 'Wonen, Zorg en Welzijn' tot stand gebracht. We hebben de betrokken partijen uitgedaagd verantwoordelijkheid te nemen voor de uitvoering van innovatieve woon-, zorg- en/of welzijnsinitiatieven. Onder meer zorgaanbieders, de woningstichting, het VrijwilligersHuis, vrijwilligersorganisaties en adviesraden zijn aan de slag gegaan met vele projecten en ideeën. Het actieplan - onder de naam 'Beter (T)Huis In Borsele' - heeft een looptijd van 2016 tot 2020. We organiseerden in 2016 een drukbezochte Comfortabel Thuis Beurs om het thema 'Domotica en Zorg' laagdrempelig voor het voetlicht te brengen. Sinds 2017 koppelen we dit initiatief aan de Borselse Woningmarkt en het thema duurzaamheid.

Dorpshuizen

Dorpshuizen vervullen een belangrijke functie als centrale plek in onze kernen. De dorpshuizen in Nisse en Driewegen zijn toekomstbestendig gemaakt. Ook de dorpshuizen in de overige kernen worden verbeterd.

Als college was het onze ambitie te streven naar duurzame ontwikkelingen in Borsele door een integrale aanpak van het gemeentelijk beleid. Hierbij hadden we specifiek aandacht voor het zorgvuldig omgaan met energie en grondstoffen door energiebesparing en het realiseren en stimuleren van duurzame energievoorziening.

Milieubewust gedrag stimuleren

Milieubewust gedrag stimuleren we doorlopend op verschillende manieren. Onder andere via sociale media, onze eigen website en de lokale en regionale media zoals de Bevelandse Bode en de PZC. Daarnaast nemen we actief deel aan landelijke evenementen, zoals de Boomfeestdag, de Dag van de Duurzaamheid, de Nacht van de Nacht. Ook ontwikkelden we eigen evenementen zoals het jaar van de bodem, acties zwerfafval en woningmarkten.

De regionale uitvoeringsdienst Zeeland (RUD) geeft tijdens controlebezoeken informatie over duurzaamheid, energie-, afval- en waterbesparende maatregelen aan bedrijven. Ten aanzien van zwerfafval betaalt Borsele mee aan de uitvoering van verschillende projecten door 'Schoon Zeeland'. Het betreft informatie, leskisten, activiteiten en acties voor scholieren, buitenschoolse opvang, toeristen en inwoners om zwerfafval terug te dringen.

Scheiding plastic afval

Op het gebied van het scheiden van afval hebben we de afgelopen jaren in Borsele een mooi resultaat geboekt. In 2014 werd er nog gemiddeld 5 kilo per persoon aan plastic afval gescheiden. In 2016 was het gewicht gegroeid naar gemiddeld 12 kilo per persoon.

Investeringsfonds

In 2014 stelde de gemeenteraad een miljoen euro ter beschikking voor het investeringsfonds. Hierna namen projecten met duurzame energietechnieken een grote vlucht. De afgelopen vier jaar zijn meer dan 1800 zonnepanelen geplaatst. Er zijn inmiddels zonnepanelen geplaatst bij scholen, dorpshuizen, sportverenigingen en twee van de werkplaatsen. Er is inmiddels ook een Energie Coöperatie Borsele actief. Deze heeft in 2014 onder andere een aantal informatiebijeenkomsten over zonnepanelen voor particulieren georganiseerd.

Grootste zonne-energiepark van Nederland

Het grootste zonne-energiepark van Nederland vestigt zich grotendeels op Borsels grondgebied. Zonnepark Scaldia gaat bestaan uit 220.000 zonnepanelen, goed voor stroom voor 30.000 huishoudens. Verwacht wordt dat het zonnepark in het Sloegebied in september 2018 gereed is.

Initiatieven ondersteunen, stimuleren, aanjagen en faciliteren

Ook in de periode na 2015 hebben we verschillende initiatieven ondersteund/ontwikkeld. Het meest aansprekende project was misschien wel Duurzaam Diekendamme. Met dit project hebben we dorpen uitgenodigd om een duurzaamheidsplan voor hun dorp te maken. In dorpen als Baarland (winnaar) en Ovezande zien we als gevolg van deze wedstrijd nog steeds nieuwe projecten tot bloei komen. Een ander aansprekend project was het project Energieke sportverenigingen (2015/2016). Dit project is beloond met de landelijke 'P-Nuts award' voor het 'Mooiste regionale samenwerkingsverband'.

Dorpsvernieuwing 2.0.

Eind 2014 heeft de gemeenteraad het projectplan 'Dorpsvernieuwing 2.0.' vastgesteld. Inclusief een bijbehorende subsidieregeling. Verbetering van de energetische woningkwaliteit is een speerpunt in dit nieuwe beleid. De beschikbare subsidie zorgt voor een extra stimulans. Circa een derde van de toegekende subsidies omvatte ook daadwerkelijk maatregelen om de energetische kwaliteit te verbeteren.

Bijzonder is het project dat we samen met dorpssteam 'de Beer Gaat Los' uit Baarland hebben ontwikkeld. Van iedere woning hebben we een warmtefoto gemaakt en deze hebben we huis-aan-huis toegelicht. Ook hebben we de wensen van woningeigenaren op dit gebied geïnventariseerd.

Sinds 2014 hebben de Zeeuwse gemeentes energiebesparing in de particuliere woningvoorraad in regionaal verband opgepakt. Als gevolg van het nationaal SER-Energieakkoord ontwikkelden zij hiervoor een aanpak. Dit heeft onder andere geleid tot de ontwikkeling van het 'Zeeuws energieakkoord voor energiebesparing in de particuliere woningvoorraad'.

Oplaadpunten elektrisch vervoer

In 2016 stelden we beleidsregels op voor de realisatie van elektrische oplaadpunten in de openbare ruimte. Hiermee maken we de plaatsing van oplaadpunten voor elektrische auto's in de openbare ruimte mogelijk. We volgen hierbij het principe '(oplaad)paal volgt rijder'. In eerste instantie vragen we eigenaren van een elektrische auto de mogelijkheden van plaatsing van een oplaadpaal op eigen terrein te verkennen/benutten. Wanneer dit niet mogelijk is, kijken we samen met hen, en met de exploitant van de oplaadpaal, naar een geschikte locatie in de openbare ruimte.

Stimuleren biodiversiteit

We geven actief uitvoering aan het projectplan 'Biodiversiteit in Borsele'. Naast de drie braakliggende percelen die zijn ingezaaid met een bloemenmengsel, hebben we verschillende andere projecten ontwikkeld. Hieronder valt onder andere het Interreg-project 'Meer natuur voor pittig fruit'. Dit project wordt uitgevoerd met Europese subsidie (cofinanciering). Vijf Borselse agrariërs hebben een plan gemaakt om de biodiversiteit op hun percelen te vergroten. Ze hebben bijenhôtels (168), nestheuvels (7) en faunavoorzieningen (3) geplaatst. Daarnaast hebben ze haagplanten/bomen (770) geplant, extensief maaibeheer toegepast (131.000 m²) en bijna 10.000 m² akkerranden ingezaaid met een bloemenmengsel.

Voorloper klimaatadaptatie

In het kader van klimaatverandering hebben alle overheden de ambitie dat in 2020 'klimaat' standaard onderdeel is van beleid. In de deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie hebben zij samen de ambitie vastgelegd dat Nederland in 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht. Zo'n vijftig deskundigen van overheden en maatschappelijke instanties hielpen ons op woensdag 22 november met het uitvoeren van een klimaattest. Via deze test zette wij als één van de eerste gemeenten een belangrijke eerste stap om gebiedsknelpunten als gevolg van klimaatverandering inzichtelijk te krijgen. Daarnaast leverde de bijeenkomst goede ideeën op om de effecten van klimaatverandering te beperken. De uitkomsten zetten wij om in een agenda met acties voor een klimaatbestendige toekomst.

10 BOUWEN AAN RUIMTE

De zorg voor een goed woon- en leefklimaat is een van de belangrijke taken van de gemeente. Het nastreven van een gedifferentieerde, aantrekkelijke, toekomstgerichte woningvoorraad en woonomgeving is uitgangspunt.

We zetten blijvend in op een gemeente Borselse waar het goed wonen, werken en recreëren is. Het project Sloerand, inclusief Sloebos, bleef speerpunt in ons beleid om leefbaarheid in de Sloerandkernen te verbeteren. Landschappelijke inrichting, agrarische vernieuwing, verhoging van de kwaliteit van de leef- en woonfunctie van de Sloerandkernen vormden het uitgangspunt. Nieuwe ontwikkelingen in dit gebied vormden een belangrijke economische versterking voor Borsele en de regio.

Woonmilieus

Onze gemeente heeft drie soorten woonmilieus, namelijk centrumdorps, dorps en landelijk. Bij de eerste twee woonmilieus hebben we onderscheid gemaakt tussen dorpen met veel voorzieningen en dorpen met relatief weinig voorzieningen. Bij het landelijke woonmilieu kijken we, naast het voorzieningenniveau, ook naar de bereikbaarheid in de zin van reisafstand tot een centrumstedelijk woonmilieu (Goes). Onder het woonmilieu centrumdorps vallen 's-Gravenpolder, Heinkenszand en Ovezande. De dorpen Borssele, 's-Heer Abtskerke, 's-Heerenhoek, Lewedorp en Nieuwdorp hebben allen een dorps woonmilieu. De overige dorpen, Baarland, Driewegen, Ellewoutsdijk, Hoedekenskerke, Kwadendamme, Nisse en Oudelande, genieten een landelijk woonmilieu.

Humane huisvesting arbeidsmigranten

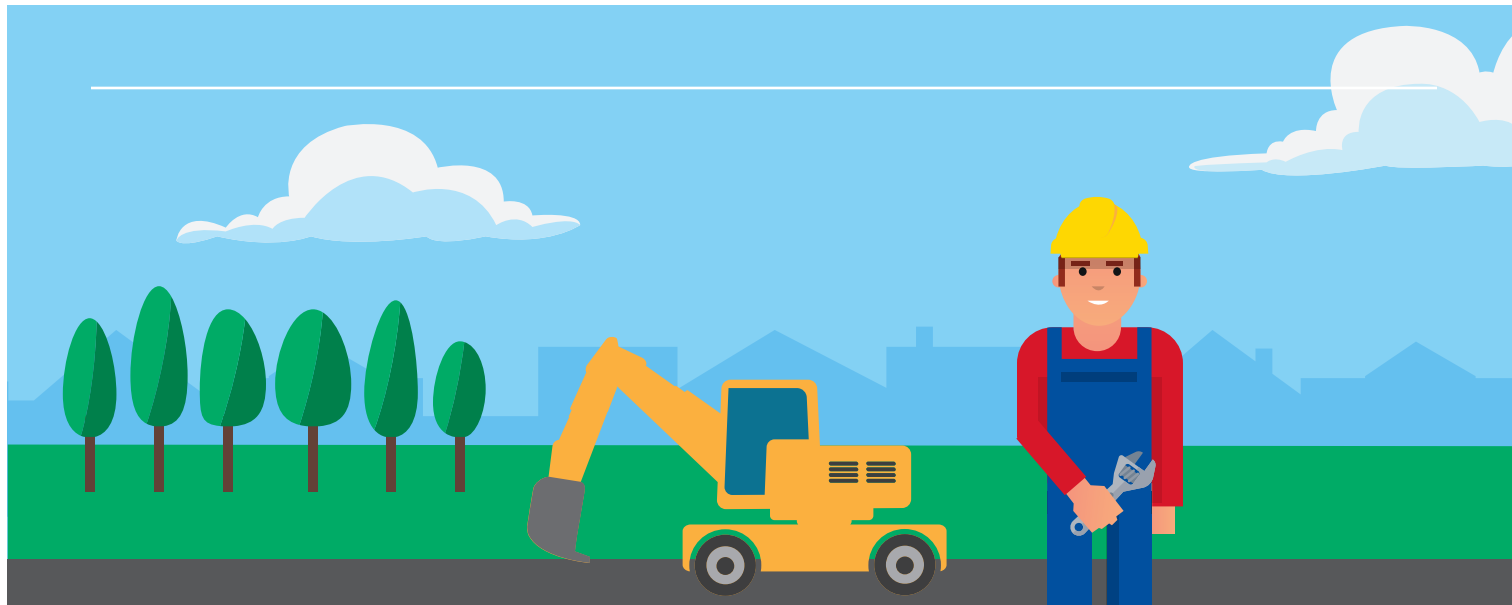
In april 2016 heeft de raad op voordracht van het college nieuw beleid over het huisvesten van arbeidsmigranten opgesteld. Uitgangspunt van dit beleid is nieuwe voorzieningen voor het huisvesten van arbeidsmigranten zoveel mogelijk faciliteren. Hierbij geldt dat de kwaliteit moet voldoen aan de landelijke norm voor het huisvesten van arbeidsmigranten. Het huisvesten van arbeidsmigran-

ten op recreatieparken wordt vanaf 1 januari 2019 niet langer gedoogd.

Gezamenlijk erkennen de gemeenten in regio De Bevelanden het belang van goede huisvesting en maken ze zich sterk voor structurele oplossingen. De gemeenten kiezen voor één regionale aanpak (Bevelandse Handreiking Huisvesting van arbeidsmigranten). Dit doen ze om slechte woonsituaties, illegale praktijken en problemen van openbare orde tegen te gaan. Deze aanpak is faciliterend en biedt mogelijkheden voor initiatiefnemers om huisvesting van arbeidsmigranten te realiseren. Een goed voorbeeld hiervan vormt het recente vergunningsverleningsproces van een update van huisvesting van arbeidsmigranten in Hoedekenskerke. Dit proces is onder de vlag van B2030 in samenspraak tussen een werkgroep van inwoners, de initiatiefnemer en de gemeente tot stand gekomen.

Levensloopbestendigheid

Levensloopbestendigheid blijft een speerpunt in ons woonbeleid. Gezien de sterke vergrijzing van onze gemeente willen we in de toekomst voldoen aan de wensen van deze ouderen. Daarnaast leiden wijzigingen van wet- en regelgeving vanuit de rijksoverheid ertoe dat mensen minder snel worden opgenomen in een AWBZ-instelling (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten). Ouderen willen/moeten langer in hun woning blijven wonen, dus desbetreffende woning moet daarvoor ook geschikt zijn. We stimuleren dan ook actief woningaanpassingen in de vorm van samenwerking, voorlichting, en (financiële) ondersteuning. Regelingen die daarbinnen passen, zijn onder andere DVN2.0 (dorpsvernieuwing), Regeling Particuliere Woningverbetering en de Woon+++regeling. Ook energetische woningkwaliteit is een speerpunt is ons dorpsvernieuwingbeleid. Met de genoemde subsidies en leningen zetten we hier stevig op in.

Beeldkwaliteit

Het beeldkwaliteitsbeleid voor het buitengebied hebben we het afgelopen jaar geëvalueerd met de gemeenteraad. Dit naar aanleiding van ons plan om het beeldkwaliteitsbeleid in het Omgevingsplan Buitengebied Borsele op te nemen. Het beeldkwaliteitsbeleid binnen de kernen evalueren we bij de algehele herziening van de bestemmingsplannen kernen Borsele in 2020. De dorpsbouwmeester/monumentencommissie brengt vanaf 2018 eenmaal per jaar een jaarverslag uit van de verrichte werkzaamheden.

Verder hebben we bij de evaluatie de afspraak gemaakt dat er om de twee jaar een architectuurprijs Borsele wordt uitgereikt. Tijdens de jaarlijkse Open monumentendag organiseren we een lezing over architectuur.

Elk kwartaal ontvangt de raad een rapportage over het aantal in behandeling zijnde aanvragen omgevingsvergunning. Hierin verantwoorden we hoeveel aanvragen zijn geweigerd, ingetrokken, buiten behandeling gesteld en verleend. Ook leggen we hierin verantwoording af over het aantal afgehandelde subsidieaanvragen dorpsvernieuwing en asbestsaneringen.

Vergrijzing

We vinden het van belang dat de Borselse samenleving een grotere onderlinge zorgzaamheid ontwikkelt. Daarom zetten we in op participatie en zorgzaamheid van de ouderen en de zorgbehoevenden in onze gemeente. Dit is omschreven in het Actieplan Wonen, zorg en welzijn.

Dorpsvernieuwing 2.0 (DVN2.0)

Op 11 december 2014 heeft de raad het voorstel voor het project DVN2.0 vastgesteld. DVN2.0 zet in op drie speerpunten ten aanzien van de particuliere woningvoorraad. Namelijk: de bouwtechnische staat, energetische woningkwaliteit en levensloopbestendigheid. In 2014 stelde de gemeenteraad € 500.000 ter beschikking

voor de uitvoering van het project en in 2016 nogmaals eenzelfde bedrag. Van het totaalbedrag hebben we € 650.000 aangewezen voor subsidieverlening voor verbetering van de particuliere woningvoorraad. Inmiddels hebben we dit volledige bedrag uitgegeven/toegezegd. Van de regeling hebben 237 woningeigenaren gebruik gemaakt. Daarmee is € 4,2 miljoen geïnvesteerd in de Borselse woningvoorraad. In september 2017 stelde de gemeenteraad opnieuw €750.000 beschikbaar voor de subsidieregelingen.

Aandachtslocaties

Voor de aanpak van de aandachtslocaties heeft de gemeenteraad op 1 december 2016 beleid vastgesteld. We hebben geïnventariseerd welke locaties in Ellewoutsdijk en 's-Heerenhoek prioriteit hebben om aangepakt te worden. Het aanpakken van aandachtslocaties in de overige kernen volgt hierna. In 's-Heerenhoek is het AMAC-terrein inmiddels gesaneerd en start begin 2018 de herinrichting.

Masterplan Nieuwdorp

Samen met inwoners pakken we Nieuwdorp aan. Via het Masterplan Nieuwdorp knappen we de school en het dorps huis op. Bij het plan nemen we ook de ideeën van inwoners mee vanuit de werkgroepen in het kader van Borsele 2030.

Woningmarktverkenning

Uit de woningmarktverkenning uit 2012 blijkt dat Borsele meer dan voldoende woningen heeft in het landelijke woonmilieu. Er is wel behoefte aan woningen in een centrumdorpswoonmilieu (met name in Heinkenszand en 's-Gravenpolder) en in mindere mate naar woningen in een dorps woonmilieu. We vinden dat de kwaliteit van de woonomgeving medebepalend (soms zelfs doorslaggevend) is voor de beleving en de leefbaarheid van de inwoners. Daarom zetten we de kleine dorpen niet op slot. Wel streven we naar een concentratie van woningbouw in de dorpen met een centrumdorps- en dorpswoonmilieu. Enerzijds willen

we inspelen op de behoefte naar bepaalde woonmilieus. Anderzijds vinden we het van groot belang om draagvlak te behouden voor voorzieningen en om het karakteristieke landelijke gebied te beschermen.

Sloerand

In Groenproject 't Sloe is begin 2015 ruim 12 hectare bos geplant. In het kader van de komst van de nieuwe 380kv-lijn kunnen we in 2018/2019 aanvullend ruim 3 hectare inrichten. Nu het nog niet mogelijk is gebleken gronden te verwerven voor aanleg van een grote boszone, hebben we voor de 'Kwaliteitsimpuls Sloerand' een andere invulling gevonden. We hebben nog wel ca. 10 hectare verworven die we binnen enkele jaren inrichten. Het restant uit het budget voor de kwaliteitsimpuls, zowel van de provincie als ons deel, zetten we in voor het opknappen van de AMAC-locatie. Deze besteding komt eveneens ten goede aan de leefbaarheid in de Sloerand.

Fiets- en wandelpaden

We hebben een recreatief fiets- wandelpad tussen de Molendijk en Stoofweg, via het voormalig emplacement 's-Heerenhoek, aangelegd. Er is overleg gaande met Natuurmonumenten en de Provincie om dit pad nog verder door te trekken naar de Driedijk.

Door middel van een grondruil hebben we meegewerkt aan de aanleg van fietspad langs de Korenweg. Door deze ruil ontstaat er ook ruimte om op termijn het sportcomplex aan de Korenweg uit te breiden. Samen met de Tunnelmaatschappij, het Waterschap en Natuurmonumenten hebben we een betere fietsverbinding tussen de Jurjaneweg en het Tolplein aangelegd.

Vrijkomende woningen inzetten voor toerisme

We zien geen aanleiding om nader beleid te ontwikkelen om vrijkomende woningen in te zetten voor toerisme. In de bebouwde kom zien bewoners dit zelfs als ongewenst, vanwege mogelijke overlast vanuit toeristisch bewoonde woningen. Daarnaast kent de gemeente geen tot een geringe leegstand van woningen in de bebouwde kom.

Buiten de bebouwde kom geldt het bestemmingsplan 'Borsels Buiten'. Bij de opstelling van dit bestemmingsplan hebben we ervoor gekozen geen onderscheid meer te maken tussen zomer- en burgerwoningen. De zomerwoningen hebben we daarom gelijkgeschakeld met de burgerwoningen, die ook voor recreatief verblijf aangewend mogen worden.

Mantelzorg, zelfredzaamheid, verzorgd wonen

Er zijn mogelijkheden om zonder vergunning een mantelzorgwoning te plaatsen. Het bouwplan moet dan wel voldoen aan de voorschriften van het Besluit omgevings-

recht (Bor). Als het bouwplan niet aan deze voorschriften voldoet, dan proberen we de mantelzorgwoning met vergunning te faciliteren. Voor beide opties is het in ieder geval noodzakelijk dat de behoefte aan mantelzorg middels een verklaring kan worden aangetoond. Op deze manier kan de persoon die hulp nodig heeft, met verzorging van een ander langer zelfstandig blijven wonen (in haar of zijn eigen omgeving).

Vooruitstrevende rol omgevingswet

De afgelopen jaren bereidden wij ons voor op de nieuwe Omgevingswet, die in eerste instantie in 2018 in werking zou treden. Op 1 januari 2021 wordt nu naar verwachting de nieuwe Omgevingswet van kracht. Deze wet bundelt vele (ruimtelijke en milieu) wetgeving tot één nieuwe wet. Bekende planfiguren als het bestemmingsplan en structuurvisie verdwijnen dan. Naar verwachting worden onder de nieuwe omgevingswet minder procedures gevoerd en kunnen deze eenvoudiger. Er zal dus minder formatie gemoeid zijn met de uitvoering ervan. De formatie van de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling hebben we hier al op aangepast.

Er zal een verschuiving plaatsvinden van vergunningverlening naar handhaving. Ook zullen we (nog) meer integraal gaan werken, zowel intern als extern. In 2018 werken we verder aan de (voorbereiding van de) implementatie van de Omgevingswet. Hiertoe hebben we intern een stuurgroep en projectgroep opgericht. Ook zorgen we voor externe samenwerkingsverbanden.

Bij de actualisering van het Omgevingsplan Borsels Buiten-gebied anticiperen we op de nieuwe Omgevingswet. Dit kan middels een pilotstatus op basis van de Crisis- en herstelwet. Hierdoor komen we tot een 'bestemmingsplan nieuwe stijl', het omgevingsplan genaamd. In 2018 leggen we dit plan ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor.

11 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

De gemeentelijke financiën stonden de afgelopen jaren flink onder druk. Door kortingen door de Rijksoverheid heeft ook Borsele flink moeten bezuinigen. Wetgeving als Houdbare Overheidsfinanciën, schatkistbankieren en de wet Markt en Overheid legden druk op de gemeentelijke financiën. Daarnaast is er een spanningsveld tussen enerzijds de wens om de burger financieel zo veel mogelijk te ontzien en anderzijds het behoud en versterken van de leefbaarheid in de kernen. Wij stelden ons als ambitie: Borsele is een financieel gezonde gemeente met een zo beperkt mogelijke lastendruk voor de burgers. We kozen voor een duurzaam financieel beleid.

voldoen we meer dan we ons hadden voorgenomen aan de wens om de belastingen niet meer te laten stijgen dan maximaal de inflatiecorrectie.

Leges en heffingen

Alle Borselse leges en heffingen zijn in beeld gebracht. De kostendekkendheid ligt bij allen onder de 100%.

Precariobelasting

Sinds 2016 heffen wij precariobelasting op buizen, kabels en leidingen bij netwerkbeheerders. Inwoners compenseren wij door teruggave.

Belastingdruk voor de burger

In 2015 en 2016 zijn de OZB-tarieven en overige belastingen met respectievelijk 1,5% en 0,5% gestegen. In 2017 stegen - en ook voor 2018 stijgen - de tarieven niet, terwijl in deze jaren de inflatie wel is toegenomen. Hiermee

Woonlasten bij de laagste in Zeeland

In verhouding met andere Zeeuwse gemeenten zijn de woonlasten de afgelopen jaren minder hard gestegen. Volgens de laatste monitor neemt Borsele in Zeeland nu in 2017 de 4e plaats in als het gaat om de gemeente met de laagste woonlasten.

Gemeente	Afval	Riool	OZB	Totaal	Rangorde
Veere	€ 236	€ 142	€ 204	€ 582	1
Noord Beveland	€ 254	€ 168	€ 258	€ 679	2
Middelburg	€ 291	€ 187	€ 236	€ 713	3
Borsele	€ 318	€ 143	€ 256	€ 717	4
Goes	€ 269	€ 170	€ 280	€ 719	5
Hulst	€ 247	€ 245	€ 231	€ 723	6
Sluis	€ 258	€ 245	€ 227	€ 730	7
Tholen	€ 302	€ 204	€ 233	€ 739	8
Reimerswaal	€ 307	€ 244	€ 216	€ 768	9
Kapelle	€ 281	€ 264	€ 226	€ 771	10
Schouwen-Duiveland	€ 318	€ 226	€ 263	€ 808	11
Terneuzen	€ 322	€ 188	€ 309	€ 819	12
Vlissingen	€ 323	€ 291	€ 283	€ 897	13

Realistische aanpak bezuinigingen

We concluderen dat we de bezuinigingen uit de bezuinigingsronde 2013 en de nieuwe bezuinigingen 2013-2017 nagenoeg volledig hebben gerealiseerd. Dit geldt ook voor de overige taakstellingen in de huidige collegeperiode.

Reserves zijn voldoende om de risico's op te vangen

Totaal komt de aanwezige weerstandscapaciteit uit op € 10.549.000. Uitgaande van de risico-inventarisatie komt de ratio weerstandsvermogen uit op ruim 6,4. We voldoen hiermee ruim aan de eis dat het weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit afgezet tegen de benodigde) minimaal 1,0 moet zijn. Ook aan de wens om genoeg reserves te hebben voldoen we ruimschoots.

Sociaal domein binnen de budgetcyclus inzichtelijk verantwoord

Meteen vanaf de start in 2015 is de financiële monitor van het sociaal domein in gang gezet. Voor tegenvallers is een fonds van twee miljoen euro beschikbaar.

Sinds 2016 leggen we twee keer per jaar een uitgebreide rapportage met betrekking tot het sociaal domein aan de raad voor. De rapportages van de inkooporganisatie Jeugd, het SWVO en de Wiz gebruiken we hierbij als leidraad. Eventuele aanpassingen nemen we mee in de eigen begroting, zodat de rapportage sociaal domein aansluit op de gemeentebegroting. Hiermee maken we het sociaal domein binnen de budgetcyclus inzichtelijk.

Openstaande bezuinigingen ronde 2013	2018	2019	2020	2021
Herinrichting Control en Financiën		€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Borsele investeringsfonds € 1 miljoen	€ 4.600	€ 4.600	€ 4.600	€ 4.600
Uitbreiding Borsels investeringsfonds 2017 € 500.000	€ 22.500	€ 22.500	€ 22.500	€ 22.500
Totaal openstaand	€ 27.100	€ 52.100	€ 52.100	€ 52.100
Totaal oorspronkelijke bezuinigingen	€ 1.550.500	€ 1.550.500	€ 1.550.500	€ 1.550.500
Percentage nog te realiseren	2%	3%	3%	3%

